

програми визначає місце музики в житті людини і її роль у вихованні патріотизму. Таким чином, патріотизм можна сміливо віднести до вищих форм прояву духовності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асаф'єв Б. В. Вибрані статті про музичну освіту. / Б.В. Асаф'єв – М. – Л., 1965. – 421с.
2. Брюсова Н.Я. Музыка в школе / Н.Я. Брюсова : Революция-Искусство-Дети. – М.: Просвещение, 1966. – С. 208-210.
3. Добролюбов Н. А. «Кобзарь» Тараса Шевченка. / - Собр. соч.: В 3-х т. М., 1952, т. 3, с. 540.
4. Луньо С. Степан Бандера в пісенному фольклорі Яворівщини / С.Луньо // Воля і Батьківщина. – 1999. – Число 1 (14/30). – С. 116.

Тарка В.

Науковий керівник – доц. Проців Л.Й.

ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИКОЗНАВЧОЇ КОМІСІЇ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

Актуальність. Розглядаючи процес становлення музичного професіоналізму в Галичині та музикознавства як науки, намагаємось окреслити витоки та особливості процесу професіоналізації української музичної культури Галичини у першій половині ХХ століття та відображення її у науковій діяльності С. Людкевича, З. Лиська, В. Витвицького.

Теоретичною основою дослідження стали праці сучасних українських музикознавців Д. Дувірак, Л. Кияновської, С. Павлишин, В. Сивохіпа, З. Штундер, а також музикознавчі праці С.Людкевича, В. Витвицького, М. Антоновича, Р. Савицького. У роботах дослідників організація музикознавчої комісії НТШ як цілісний процес окремо не розглядалась, що і зумовило вибір теми статті. **Мета статті:** з'ясувати передумови, простежити процес формування музикознавчої комісії НТШ у Львові.

Енциклопедичне визначення професіоналізму передбачає оволодіння засадами і навичками якоїсь професії, вищу за середню майстерність, максимально плідне і відповідне до вимог виконання своєї справи, різносторонні і систематичні знання в обраній царині. Притому поза межами визначення залишається ряд важливих прикмет професійної діяльності, такі як, його гуманістична спрямованість на досягнення певних соціальних благ для суспільства, мотивація того, хто володіє належним рівнем професіоналізму тощо [7,19]. Музичне життя українського середовища Галичини першої половини ХХ ст. виявило яскраві до професіоналізації, про що засвідчило заснування відповідних інституцій.

Починаючи з 70-х років ХІХ ст. формують умови для плекання національної еліти, що і призводить до необхідності професіоналізації української музичної культури. В середовищі мистецької еліти діяли не тільки перші професійні музиканти Галичини, як наприклад Д. Січинський, Ф. Колесса чи С. Людкевич, але і представники суспільної, наукової еліти, які брали активну участь у громадському та культурно-мистецькому житті краю. Процес заснування численних філій Вищого Музичного Інституту імені Миколи Лисенка, що тривав до 1920-1930 років, забезпечив становлення професійної музичної освіти в Галичині.

Професіоналізація української музичної культури Галичини завершилась, створенням у Львові Союзу Українських Професійних Музик (СУПРОМ) в 1934 році, за участі С. Людкевича Н. Нижанківського, В.Барвінського, Р. Савицького та інших. У 1937 році, в березні починає видаватися журнал «Українська Музика» – орган СУПРОМУ. Музикологічна комісія Наукового товариства імені Тараса Шевченка (НТШ), яку організував і очолив Станіслав Людкевич у 1936 році, з періоду 1939 року стає співвидавцем журналу. На сторінках журналу, що виходив лише з 1937-1939 років, опубліковано численна кількість наукових статей, рецензій, оглядів музичного життя.

СУПРОМ у своїй діяльності проголошує «високий музичний професіоналізм», що свідчить про завершальний етап формування професійної культури в Галичині. Виданий у Львові 1997 року ювілейний том матеріалів і документів під назвою «Союз Українських Професійних Музик у Львові», став свідченням інтересу сучасної мистецької та наукової спільноти до музичного життя окресленої доби, масштабів та задумів, їх реалізації.

За час своєї діяльності СУПРОМ реалізує значну кількість поставлених цілей і завдань, особливо з видавничої справи і музичної творчості. Напрямки роботи зосереджуються в чотирьох секціях: композиторській, музикознавчій, педагогічній та виконавчій. Вихідці з «празької школи» Василь Барвінський, Нестор Нижанківський, Стефанія Туркевич, Микола Колесса, Станіслав Людкевич та інші, що входили до **композиторської секції**, розвивали нову українську музику в контексті європейських тенденцій, але зберігаючи неповторність національного музичного стилю. Музиканти-фахівці, знавці західноукраїнської та церковної музики, зокрема Зиновій Лисько, Євген Цегельський та Василь Витвицький, вміло поєднували музикознавство, виконавську практику і композиторську діяльність в **музикознавчій секції**. Наукові зусилля учасників були спрямовані на дослідження вітчизняної музики, наукову публіцистику, заснування періодичного музичного журналу «Українська Музика», активну співпрацю з Музикознавчою комісією НТШ, засновано дійсним членом товариства С. Людкевичем.

Перший професійний музичний журнал Західної України «Українська Музика», видавався у Стрию та Львові і виходив у 1937-1939 роках. Новостворений часопис мав на меті сприяти консолідації українських музичних діячів і формуванню галицької музикологічної школи, культивуванню наукового опрацювання історії української музики. Збережені архівні номери цього журналу становлять велику культурну та науково-мистецьку цінність. У вступному слові від редакції зазначено: «Українська музика має бути тим мостом, що через нього нав'яжеться контакт між музично-фаховим світом і ширшими колами громадянства та приведе до повного, обопільного зрозуміння» [5].

На сторінках журналу поряд з музичними рецензіями та матеріалом мистецького життя Галичини вміщені наукові статті та музикознавчі дослідження. Тут опубліковані матеріали Ф. Шешка з історії української церковної музики, окремі статті З. Лиська, праці С. Людкевича та В. Витвицького.

Місячник, що виходив під редакцією З. Лиська, засвідчив появу професійного напрямку розвитку музичної культури, піднесення культурно-мистецького життя Галичини у першій половині ХХ ст. та за короткий час зумів здобути собі неабияку популярність серед читачів. Журнал став осередком розвитку вітчизняної професійної музичної культури та освіти в Галичині, засобом зв'язку з громадськістю. На шпальтах журналу знайшло відображення становлення та розвиток наукової фольклористики, теоретичного та історичного музикознавства в Галичині, новітні педагогічні ідеї того часу, спрямовані на загальнокультурний та творчий розвиток особистості.

Активною була співпраця *педагогічної секції* з Вищим музичним інститутом ім. М. Лисенка в розбудові нових філій, створенні та виданні музичних підручників та посібників. Так, у 1938 р. під егідою СУПРОМу був виданий «Диригентський poradnik», укладений В. Витвицьким, З. Лиськом та М. Колесою за загальною редакцією В. Витвицького. Підручник складається з трьох частин: теоретичні відомості (В. Витвицький), орудування голосом (З. Лисько), диригування (М. Колесса). Зміст посібника будується за принципами науковості, історизму та цілісності. Він містить продуманий методичний апарат, об'ємний допоміжний та довідковий матеріал, необхідний для успішної роботи диригентів. Мова посібника характеризується чіткістю, доступністю, застосуванням української термінології. Цінність посібника полягає у практичній спрямованості, пристосованості до вимог часу, застосуванні прогресивних принципів та методів навчання. «Диригентський poradnik» засвідчив високий професійний рівень вітчизняної навчально-методичної літератури, формування наукових основ музичної освіти в Галичині, поклав початок формуванню української диригентської школи в Галичині на чолі з М. Колесою.

Виконавська секція об'єднала піаністів (Галя Левицька, Роман Савицький, Тарас Шухевич), диригентів (Лев Туркевич, Микола Колесса, Богдан П'юрко), співаків (Одарка Бандрівська, Марія Сабат-Свірська, Теодор Юськів, Василь Тисяк) та інших. Основа її діяльності – концертно-виконавська з метою утвердження престижу української музики та національної виконавської школи. Характерною рисою роботи виконавської секції стала організація концертів, турне, виконавських конкурсів. Охоплення різних напрямків діяльності дозволяє стверджувати про вагомість внеску СУПРОМу у процес професіоналізації музичної культури Галичини першої половини ХХ ст., а секція музикознавства стала основою для організації Музикознавчої комісії НТШ [3,8].

Пожвавлювати музичне життя треба було повільно й поступово виховувати та гартувати новими ідеями і свіжими виданнями нове покоління слухачів. Працювати в різних сферах довелося музикантам, які повернулися із закордонних студій. Особливу увагу привертає постать відомого вченого-музикознавця, фольклориста, композитора і педагога Зиновія Лиська. У 1930-х роках він був заступником голови Музикознавчої комісії Наукового товариства ім. Шевченка, а в еміграції стає дійсним членом НТШ в екзилі, а також Української вільної академії наук (УВАН) та головою Музикологічної секції УВАН. Зиновій Лисько у своїх публікаціях доступно і чітко аналізує музичні видання: пише підручники з диригування, музичних форм і гармонії, наукові розвідки в фольклористиці та музикознавстві.

Під редакцією автора з'являються високопрофесійні музичні збірники, «Великий співаник Червоної Калини», зокрема був виданий у Львові у 1937 році. В збірнику вміщені хоріві твори галицьких композиторів – членів СУПРОМу, таких як В. Барвінський, С. Людкевич, Н. Нижанківський, З. Лисько, М. Колесса, А. Рудницький, Р. Сімович, Б. Кудрик та композиторів Наддніпрянщини М. Леонтовича, П. Козицького, М. Вериківського та інших. Співаник містить близько трьохсот зразків стрілецьких, історичних, побутових, обрядових та жартівливих пісень, серед яких половина написана спеціально для цього видання.

На початок ХХ століття припадає музична й фольклористична діяльність Станіслава Людкевича. У тогочасній Європі вже існували національні музичні школи, видавалася наукова література з історії та теорії музики, музичної естетики. Ще в студентські роки С. Людкевич починає активно співпрацювати з Етнографічною комісією НТШ і незабаром виконує найбільшу працю на той час в галузі музичної фольклористики, у 1906-1907 роках видає двотомник «Галицько-руські народні мелодії», підіймає українську фольклористику на новий щабель світового рівня. Особливу увагу митець приділяє процесу організації професійної музичної освіти, тому він ставить питання про створення консерваторії, організації професійної музичної освіти. Суспільно-наукова діяльність С. Людкевича найбільшого

розквіту сягає в 30-х роках ХХ ст. Митець проявляє активність в композиторській творчості, музичній критиці, музичній педагогіці і фольклористиці.

Значні досягнення С. Людкевича - його музикознавчі праці та професійна критика. Він є засновником українського музикознавства в Галичині, а також і автором першої музичної дисертації. С. Людкевич - невід'ємний учасник наукового та культурно-мистецького процесу, свідченням чого є науковий та публіцистичний доробок вченого. За багаторічну музикознавчу діяльність композитора обирають головою музикологічної секції СУПРОМу, а також він стає дійсним членом НТШ, організатором та керівником Музикологічної комісії.

У перших музикознавчих працях С. Людкевич висвітлює важливі проблеми, що стосуються національного стилю української музики, програмності, як одного з головних напрямів сучасної європейської музики, а також проблем інтерпретації творів Т. Шевченка. Розглянувши приклади з історії європейської та світової музики, автор констатує, що в різні епохи музика різних народів завжди була національна, але культурні взаємовпливи спричинилися до того, що чітко відокремлених, чистих національних її типів нема і музика вважається мистецтвом найбільш узагальненим та особистісним. Тому далі автор розглядає взаємозв'язки національного та загальнолюдського в українській музиці. Слід зазначити, що співвідношення цих двох елементів у мистецьких творах, привертало увагу вчених уже в ХІХ ст. [4]

Предметом наукової зацікавленості Василя Витвицького завжди було музикознавство. Митець неодноразово був свідком визначних культурних подій, а також активним учасником музично-творчого процесу. Численний список публікацій доводить, що жодна сфера культурного життя Галичини та української діаспори не залишилась поза увагою титана українського музикознавства, а гостра критика проблем музичного життя ставить його на позицію митця-громадянина. В період активного становлення музичного професіоналізму в Галичині, у 30-ті роки ХХ ст. Василь Витвицький підіймає питання створення вітчизняного хорового та інструментального репертуару, організації симфонічного оркестру, допомагає виконавцям-інструменталістам.

Роки перебування у Львові (в період 1937 до 1944 років) відзначені активною діяльністю в різних сферах музичного життя в Галичині, зокрема у Львові згуртувалися освічені музиканти, що намагалися повернути розвиток музичного життя на шлях професіоналізму, своїми знаннями, досвідом та невтомною працею. У 1929-1937 рр. В. Витвицький працює у Перемишльській філії Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка. Він викладає теоретичні предмети, а невдовзі стає директором філії. У той час починаються його творчі взаємини із С. Людкевичем та В. Барвінським [2,3].

В сфері музикознавства у 1932 році В. Витвицький здобуває ступінь доктора філософії. Докторська праця присвячена розвитку української сольної пісні в Галичині у другій половині ХІХ ст. Значну увагу вчений приділяє проблемам висвітлення різних ділянок музичного життя, таких як освіта, виконавство, музично-історична думка і фольклористика, пише цілий ряд нарисів про життя і творчість видатних композиторів і діячів культури. Звертається до творчості призабутих постатей – Бориса Кудрика, Дмитра Ревуцького та Андрія Ольховського.

Отже, в результаті дослідження з'ясовано, що передумовами організації Музикознавчої комісії НТШ стали активні процеси професіоналізації музичного життя в Галичині у першій третині ХХ ст., зокрема становлення та розвиток професійної музичної освіти (ВМІ та його філії) виконавства (Р. Савицький, Г. Левицька, Т. Шухевич, О. Бандрівська, М. Сабат-Свірська, М. Колесса та ін.), композиторської творчості (С. Людкевич, В. Барвінський, Н. Нижанківський, Р. Сімович, М. Колесса та ін.), становлення наукової фольклористики та музикознавства (С. Людкевич, В. Витвицький, З. Лисько та інші). Основою Музикознавчої комісії НТШ стала наукова та творча діяльність членів СУПРОМу. Подолавши колосальну відстань у процесі професіоналізації музичного мистецтва в Галичині в першій третині ХХ століття, українська музика та музикознавча наука забезпечили активний процес входження музичної культури в систему західноєвропейської. Процес інтеграції простежується в розвитку національних наукових та музичних традицій в контексті європейських культурних інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович М. Станіслав Людкевич: композитор, музиколог / М. Антонович. – Львів: Veritas 2007. – 64с.
2. Витвицький В. За океаном :збірник статей / В. Витвицький. – [Ред-упор. Ю. Ясиновський]. – Львів, 1996. – 132с.
3. Дувірак Д. СУПРОМ в контексті епохи /Д. Дувірак // Союз Українських Професійних Музик у Львові: матеріали і документи. – Львів: Сполом, 1997. – С.7-14.
4. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи / С.Людкевич [редакція, переклади, вступна стаття і прим. З. Штундер]. – Львів: «Дивосвіт»-Т.Л.-1999. –Т.1. – 495с.
5. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ – ХХ ст.: Монографія/Л. Кияновська. – Тернопіль: Астон, 2000. – 339 с.
6. Савицький Р. Зиновій Лисько і його музикознавча діяльність/ Р. Савицький // Записки Наукового Товариства ім. Т.Шевченка. Праці Музикознавчої комісії. - Львів, 1993. – т.СХХVI. – С.471-477.
7. Сивохіп В.С. Діяльність Зиновія Лиська в контексті професіоналізації української музичної культури Галичини: дис. на здобуття наук ступеня канд. мистецтва: спец. 17.00.03 / В.С. Сивохіп. - Львів 2010. – 177с.